

Prof. Dr. Oktay Uygun
Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi

HUKUK TEORİLERİ

Gözden Geçirilmiş 3. Baskı

onikilevha
YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	V
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm Doğal Hukuk Teorisi

I- TEOKRATİK DOĞAL HUKUK ANLAYIŞI	7
A- Sofokles.....	8
B- Cicero	10
C- Aquino'lu Thomas	12
II- LAİK DOĞAL HUKUK ANLAYIŞI.....	13
A- Hugo Grotius.....	14
B- John Locke	15
Toplum Sözleşmesi.....	16
Doğal Haklar Teorisi	17
C- Akılcı Doğal Hukuk Teorisinin Temel Tezleri.....	19
D- Immanuel Kant ve Ahlakın Temel İlkesi.....	20
Kategorik Buyruk	21
Kişisel İradenin Özerkliği.....	22
Evrenselleştirme İlkesi	23
Araçsallaştırma Yasağı.....	25
İnsan Onuru ve Araçsallaştırma Yasağı.....	28
Kategorik Buyruk ve Özgürlük	29

Kategorik Buyruklar Çatışır mı?	30
Zatı Şahanelerinin Sadık Kulu Olarak.....	32
Evrenselleştirme İlkesi Sonuçlardan Tümüyle Bağımsız mıdır?	34
Ahlaki Ödevlerin Çatışması.....	38
<i>Tartışma Konusu:</i>	
<i>Ötanazi</i>	40
E- Değerler Teorisi	43
Nesnel Değerlerin Varlığı	44
İnsan Varlığının Kademeli Yapısı	47
Değer Yargıları Neden Kişiden Kişiye Değişir?	49
III-HUKUKUN AMACI: ADALETİ GERÇEKLEŞTİRMEK.....	53
A- Adalet Kavramının Felsefi Analizi.....	54
Bir Değerlendirme Kriteri Olarak Adalet.....	55
Biçim ve İçerik Yönünden Evrensellik.....	57
B- Adaletle Yönelmeyen Hukuk Hukuk mudur?.....	60
C- Adalet Türleri	62
Denkleştirici (Düzeltilici) Adalet ve Dağıtıcı Adalet.....	63
Hakkaniyet	65
Sosyal Adalet.....	65
<i>Tartışma Konusu:</i>	
<i>Adalet Türleri</i>	68

İkinci Bölüm

Hukuksal Pozitivizm

I- HUKUKA POZİTİVİST YAKLAŞIM	71
II- HUKUKSAL POZİTİVİZMİN ÖNCÜLERİ.....	73
A- Thomas Hobbes.....	74
Devletin Kökeni	74
Hobbes'un Hukuk ve Adalet Anlayışı.....	75
Doğal Hukuk Gerçek Hukuk Değildir.....	77
B- Jeremy Bentham ve John Austin	78
III-HUKUKSAL POZİTİVİZME GÖRE HUKUKUN NİTELİĞİ.....	80
Hukuk Bağımsız Bir Bilimdir.....	80

Hukuk Kurallarının Kaynağı Yasakoyucunun İradesidir	81
Hukuk Kesinlik Sağlar.....	82
Hukuk Kuralları Zorlayıcılık Gücüne Sahiptir	83
Hukuk Kuralları Kapalı Bir Mantık Sistemi Oluşturur	84
IV- HUKUKSAL POZİTİVİZMİN AHLAKİ VE SİYASİ SONUÇLARI.	85
A- Pozitivizm ve Hukukun Üstünlüğü İlkesi.....	85
B- Nazizm ve Hukuksal Pozitivizm.....	87
Geçmişe Etkili Yasalar.....	89
Gizli Yasalar.....	90
Yasaya İtaat Cezalandırılabilir mi?	90
V- KAPSAYICI HUKUKSAL POZİTİVİZM.....	93
A- H. L. A. Hart.....	95
Doğal Hukukun Asgari İçeriği.....	96
Yargısal Takdir	97
B- Ronald Dworkin'in İtirazları	98
Yargısal Takdirin Eleştirisi.....	98
Kurallar ve İlkeler.....	99

Üçüncü Bölüm

Sosyolojik Pozitivizm

I- HUKUKA SOSYOLOJİK YAKLAŞIM	105
Sosyolojik Yaklaşımında Hukuk/Ahlak İlişkisi	107
Hukukun Değişen Niteliği	107
Hukukun Değişen İşlevleri	108
II- İBN HALDUN.....	111
Dayanışma Biçimleri	111
Soy Dayanışması (Asabiyet) ve Devletin Kuruluşu.....	113
III- EMILE DURKHEIM.....	117
IV- LEON DUGUIT	120
Hukukun Kaynağı.....	120
Nesnel Hukuk.....	122
Hukukun Üstünlüğü İlkesi.....	122

V- MAX WEBER.....	124
Sosyoloji ve Pozitivizm	125
Rasyonalitenin Egemenliği ve Kapitalizmin Gelişmesi	126
Hukuk Kurallarının Ortaya Çıkışı.....	129
Hukukun Rasyonelleşmesi ve Otorite Tipleri	132

Dördüncü Bölüm

Normativist Pozitivizm

Hans Kelsen ve Saf Hukuk Kuramı	135
Hukuk - Ahlak Ayırımı ve Adalet Kavramı	138
Normlar Hiyerarşisi ve Temel Norm	140
Örf ve Adet Hukuku ile Sözleşmeler.....	142
Devlet ve Hukuk	143

Beşinci Bölüm

Faydacı Hukuk Teorisi

I- FAYDACILIK.....	147
A- Jeremy Bentham.....	149
Fayda İlkesi.....	149
Mutluluk Terazisi	150
<i>Tartışma Konusu</i>	
<i>Bentham'ın Gece Nöbeti</i>	152
B- John Stuart Mill	153
Özgürlük ve Fayda	154
Eylem Faydacılığı – Kural Faydacılığı.....	155
Kural Faydacılığı – Evrenselleştirme İlkesi	156
II- FAYDACILIĞIN ELEŞTİRİSİ.....	157
A- Kant'ın Araçsallaştırma Yasağı ve Faydacılık.....	160
<i>Tartışma Konusu:</i>	
<i>Ahlakın En Üstün İlkesi: Mutluluğu Maksimize Etmek</i>	162
B- John Rawls: Adalet Teorisi	163
Bilgisizlik Peçesi	164

Toplum Sözleşmesi.....	165
Adalet İlkeleri	166
Fark İlkesi ve Ahlaki Hak Ediş.....	168

Altıncı Bölüm

Marksist Hukuk Teorisi

Marksist Dünya Görüşü	174
Hukuk Fetişizmi	175
Hukuk Fetişizminin Özel Bir Türü: Evrensellik İddiası	178
Hukuk ve Adalet.....	179
Hukukun ve Devletin Görelî Özerkliği	180
Komünist Toplumda Hukuk	183
Anarşizmin Hukuka Bakışı.....	187
Anarşist Toplumda Hukuk.....	189

Yedinci Bölüm

Feminist Hukuk Teorisi

Liberal Feminizm	194
Radikal Feminizm	195
Biyolojik Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet.....	198
Kadın Bedeninin Dönüştürülmesi	200
Özen (Bakım) Ahlakı ve Adalet Ahlakı	201
Farklı Ahlaki Sesin Analizi	203
Ortak Bir İnsanlık Ahlakı !	206
Yeni Bir Hukuk Politikası	207
Takdir Yetkisi ve Hakkaniyet İlkesi	209
Hukuk Dilinin Cinsiyetçi Yorumu.....	210

Tartışma Konusu

<i>Kürtaj</i>	212

KAYNAKLAR	217